

Asia: VN/27452/2020-OM-548

Julkisuuslain salassapitoperusteiden uudistustarpeiden kartoitus

Lausunnonantajan lausunto

Mitkä ovat mielestänne nykyisten julkisuuslain 24 §:n salassapitoperusteiden kehittämistarpeet? Puuttuuko nykyisistä salassapitosäännöksistä jotain olennaista? Kuvailkaa ja perustelkaa kehittämistarvetta mahdollisimman konkreettisesti.

Tietosuoja ja kyberturvallisuutta koskevia salassapitoperusteita tulisi täsmentää ja niistä tulisi mahdollisesti sisällyttää oma kohtansa listaukseen. Salassapitoperusteissa tulisi selkeästi määrittää kyberturvallisuutta, kriittistä infrastruktuuria ja yhteiskunnan kriittisiä toimijoita koskevien tietojen salassa pidettävyys ja ottaa huomioon muun muassa NIS2 ja CER -sääntelyn piiriin kuuluvien toimijoiden salassapitoon liittyvät kysymykset. Salassapitoperusteita arvioidessa tulisi myös ottaa huomioon tietojen yhdistäminen eri lähteistä.

Jos julkisuuslain soveltamisalaa muutettaisiin mietinnössä ehdotetulla tavalla (Oikeusministeriön julkaisuja 2023:32, lakiehdotuksen 5 §), millaisia muutoksia tämä edellyttäisi salassapitoperusteisiin? Kuvailkaa ja perustelkaa muutostarvetta mahdollisimman konkreettisesti.

Nähdäksemme julkisuuslakia ei tulisi laajentaa ehdotetulla tavalla koskemaan yhteiskunnan kannalta kriittistä infrastruktuuria omaavia tai kriittisiä toimintoja harjoittavia julkisomisteisia yhtiöitä. Tämä aiheuttaa toimijoille huomattavaa hallinnollista taakkaa sekä muodostaa turvallisuusriskin tietojen päätyemisestä väärin käsiin. Se voisi asettaa myös julkisomisteiset energiayhtiöt epäedulliseen kilpailuasemaan suhteessa niihin energiayhtiöihin, joita salassapitovelvollisuudet eivät koske. Mikäli tällaisia yhtiöitä, kuten kuntaomisteisia energiayhtiöitä, ei jätettäisi soveltamisalan ulkopuolelle, on syytä kiinnittää huomiota ainakin seuraaviin seikkoihin:

Kohtaa 7 tulisi täsmentää siten, että siinä huomioidaan laajemmin varautuminen ja turvallisuus (eikä ainoastaan turvajärjestelyjä). Viitaten päätökseen KHO 2024:70 salassapito on syytä täsmentää koskemaan laajemmin kriittiseen infrastruktuuriin, kuten energiayhtiöiden infrastruktuuriin, liittyviä tietoja.

Kohtaa 8 tulisi täsmentää siten, että se huomioisi myös normaaliolojen häiriötilanteisiin varautumisen, eikä ainoastaan onnettomuuksiin ja poikkeusoloihin varautumista. Tämä selkeyttäisi myös energiayhtiöiden toimintaa siltä osin, että heidän infrastruktuuriinsa liittyvät tiedot voisivat siten olla kohdan mukaan salassa pidettäviä. Myös kriittisen infrastruktuurin käsitettä tulisi avata, jotta toimijat tietävät päätöksenteossaan yksiselitteisesti sen, millaiset tiedot ovat salassa pidettäviä. Tässä tulisi pyrkiä yhdenmukaisuuteen CER ja NIS2 -sääntelyn kanssa. Lisäksi salassapitoperusteen tulisi perustua salassapito-olettamaan nykyisen julkisuusolettaman sijasta, jotta varmistettaisiin kriittisen infrastruktuuritiedon salassa pidettävyys.

Liikesalaisuuksia koskevia salassapitoperusteita tulisi tarkentaa ja harkita tiettyjen aineistojen rajaaminen selkeästi salassa pidettäviksi. Kohdassa tulisi selkeyttää sitä, mitä tietoja katsotaan liikesalaisuuksiksi ja huomioida se, että toimijoiden luovuttama tieto voi vaikuttaa laajemmin markkinoihin. Esimerkiksi strategisten tietojen luovuttaminen voi muodostua tältä kannalta ongelmalliseksi. Tältä osin viittaamme jo aiemmin OM:n työryhmän mietinnöstä lausumaamme, että myös liikesalaisuutta koskevaa vahinkoedellytystä tulisi arvioida uudelleen. Lisäksi aiemmassa lausunnossamme todetuin perustein hallitustyöskentelyssä syntynyt materiaali tulisi rajata selkeästi julkisuuslain soveltamisalan ulkopuolelle asianmukaisen kirjaamiskäytännön jatkumisen turvaamiseksi ja tasapuolisten kilpailuedellytyksien varmistamiseksi yhtiöiden välillä.

Julkisen hallintotehtävän määritelmää tulisi pyrkiä täsmentämään toimijoille mahdollisimman tarkasti, jotta toimijat kykenevät arvioimaan toimintansa luonnetta monimutkaisessa lainsäädäntökontekstissa.

Oletteko tunnistaneet tietojen tai asiakirjojen salassapitoa koskevaa erityislainsäädäntöä, joka on ristiriidassa julkisuuslain salassapitosäännösten kanssa? Jos julkisuuslain soveltamisalaa muutettaisiin mietinnössä ehdotetulla tavalla (Oikeusministeriön julkaisu 2023:32, lakiehdotuksen 5 §), aiheutuisiko soveltamisalan muutoksesta konkreettisia ristiriitoja nykyisen erityislainsäädännön kanssa tai tarvetta tarkentaa erityislainsäädäntöä?

Hankintalain (138 §) sekä erityisalojen hankintalain (126 §) osalta tulisi täsmentää, että muiden (kuin viranomaisten) hankintayksiköiden toimintaan sovelletaan jatkossakin ainoastaan asianosaisjulkisuutta koskevia säännöksiä.

Hurme Toivo
Paikallisvoima ry